RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 20 października 2010 roku

Wystąpienie Rzecznika Praw Dziecka na konferencji z okazji Międzynarodowego Dnia Mediacji pt. „Mediacja-nowa droga rozwiązywania konfliktów" w dniu 21 października 2010 r.

Szanowni Państwo,

Rzecznik Praw Dziecka otrzymuje liczne prośby o udzielenie pomocy w sprawach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego. Przedmiotem sporu są w nich w szczególności władza rodzicielska, sprawowanie opieki nad małoletnim dzieckiem, kontakty dziecka z rodzicem, alimentacja.

W postępowaniu sądowym rodzice najczęściej skupiają się na wzajemnych oskarżeniach, podważaniu swojej wartości jako rodzica i małżonka. Widzą w tym często jedyną szansę na uzyskanie tego, co ich zdaniem słusznie im się należy. Dla wielu rodziców czynnikiem zwiększającym konflikt jest kwestia opieki nad dzieckiem. Perspektywa utraty choćby części związku z dzieckiem może spowodować silne uczucie strachu i depresji. Głęboki konflikt między stronami powoduje przedmiotowe traktowanie przez nie interesu dziecka, które często staje się w procesie „kartą przetargową".

Mediacja udowadnia znaną od wieków, ale chyba zapomnianą tezę, że to w ludziach tkwi potencjał umiejętności, zdolności i odpowiedzialności potrzebny do rozwiązania nawet najtrudniejszych ich spraw życiowych. W mediacji ważne jest również uświadomienie rodzicom, że dziecko jest także równorzędnym podmiotem w ich sporze czy konflikcie. Z tego powodu jego interes prawny i faktyczny powinien być przez oboje rodziców dostrzeżony i uwzględniony. Mediacja stwarza możliwość

wypracowania przez rodziców skutecznego, dającego się zrealizować porozumienia. Stwarza to szansę konstruktywnego rozwiązywania w przyszłości konfliktów. Zawarcie w toku mediacji nawet częściowego porozumienia, jest także czymś dobrym. Umożliwia bowiem nie tylko sądowi znaczne skrócenie postępowania dowodowego, przynosząc niewątpliwie wymierne oszczędności w wymiarze sprawiedliwości, ale przede wszystkim sprawia, że emocje stron wyciszają się lub nawet mogą wygasnąć. Daje to szansę na konstruktywny dialog o sporze i konflikcie.

Dlatego tak ważne jest poszerzenie dostępu do informacji o mediacji i szerokie jej stosowanie w praktyce sądów. W wielu przypadkach mogłoby to prowadzić do rozwiązania sporów rodzinnych, bez konieczności lub z niewielkim zaangażowaniem wymiaru sprawiedliwości. Szybkie rozwiązanie sporu, odpowiadające oczekiwaniom stron i dające im zadowolenie, powinno przecież zachęcać do korzystania z tej procedury.

Mediacja opiera się na idei sprawiedliwości naprawczej, która ma na celu naprawę relacji społecznych przez zbudowanie lub odbudowanie więzi między ludźmi, opartych na poszanowaniu godności każdego człowieka oraz jego prawa do szacunku i troski ze strony innych osób. Sprawiedliwość naprawczą można realizować dzięki mediacji także w środowiskach rówieśniczych, między uczniami i kolegami.

Celem praktykowania mediacji w szkołach nie jest jedynie nauczanie dzieci i młodzieży, jak mediację prowadzić. Mediacja rówieśnicza ma dzieci i młodzież przede wszystkim:

- wzbogacić edukacyjnie przez ich lepsze przygotowanie do dorosłego życia, w którym będą uczestniczyć w konfliktowych sytuacjach;
- umożliwić im rozwiązanie konfliktu, w którym żadna ze stron nie będzie się czuła pokrzywdzona;
- uczyć poszukiwania przyjaznego porozumienia, które wyeliminuje lub ograniczy agresję i przemoc w rozwiązywaniu konfliktów;
- uczyć dobrego słuchania poprzez kontakt i porozumienie z drugą osobą, co zmniejszy napięcie w trudnych momentach, zachęci rozmówcę do współpracy i przyczyni się do milej atmosfery umożliwiającej wygaszenie lub załagodzenie emocji, rozwiązanie konfliktu i zawarcie porozumienia.

Mediacja wykształca więc w młodych ludziach umiejętność prowadzenia dialogu, opartego na wzajemnym szacunku i zrozumieniu. Jest niezmiernie ważnym narzędziem pozwalającym na kształtowanie prawidłowych postaw życiowych, budowanie

podmiotowości i wzmacnianie społeczeństwa obywatelskiego. Dlatego też zamierzam zrealizować program mediacji rówieśniczej w szkołach, kładąc szczególny nacisk na młodzież gimnazjalną, gdzie konflikty rówieśnicze występują w szerszym zakresie niż w pozostałych etapach życia młodego człowieka. Jednym z działań będzie upowszechnienie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o mediacji, na wzór ulotek opracowanych obecnie przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

Głęboko wierzę, że mediacja stanie się metodą, po którą dzieci i młodzież będą sięgać w przypadku wystąpienia sporu lub konfliktu, także w życiu dorosłym.

Wymaga to jednak zmiany mentalności w zakresie rozwiązywania sporów, co jest niewątpliwie procesem trudnym i rozłożonym w czasie. Działania popularyzujące mediację w tym konferencja, którą mam zaszczyt współorganizować, przyniosą skutki w postaci wykreowania mediacji na metodę, do której dzieci i młodzież będą chętnie sięgać. Ważna jest praca w panelach, szczególnie w panelu mediacji rówieśniczej. Mam nadzieję, że zakończy się ona wspólnym wypracowaniem zasad wykorzystania mediacji przy rozwiązywaniu konfliktów występujących wśród dzieci i młodzieży.

Dziękując wszystkim za przyjęcie naszego wspólnego zaproszenia na dzisiejsze spotkanie wystosowanego wraz z Ministrem Sprawiedliwości i Społeczną Radą do Spraw Alternatywnych Metod Rozwiązywania Konfliktów i Sporów przy Ministrze Sprawiedliwości, życzę wspólnej dobrej pracy.

Z poważaniem serdecznym